

МИТНИЧЕСКА Брой 1/2025 г. *хроника*

- ▶ НА 1 ЯНУАРИ ПОСРЕЩНАХМЕ
ПЪЛНОПРАВНОТО ЧЛЕНСТВО В ШЕНГЕН
- ▶ АГЕНЦИЯ „МИТНИЦИ“ С НОВА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПЕРИОДА 2025-2028 Г.
- ▶ МС ПРИЕ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА
ИНТЕГРИРАНО ГРАНИЧНО УПРАВЛЕНИЕ

В БРОЯ:

НОВИНИ

- 4 НА 1 ЯНУАРИ ПОСРЕЩНАХМЕ ПЪЛНОПРАВНОТО ЧЛЕНСТВО В ШЕНГЕН
- 5 356 КГ МАРИХУАНА ЗАДЪРЖАХА МИТНИЧЕСКИ СЛУЖИТЕЛИ В ПРАТКА ОТ САЩ
- 5 92 КГ ХАШИШ ЗАДЪРЖАХА В РАЙОНА НА ДУНАВ МОСТ 2

СТРАТЕГИИ

- 6 АГЕНЦИЯ „МИТНИЦИ“ С НОВА СТРАТЕГИЯ ЗА ПЕРИОДА 2025-2028 Г.
- 8 ПРИЕ СЕ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОИО
- 9 ИНТЕГРИРАНО ГРАНИЧНО УПРАВЛЕНИЕ

IT

- 12 WSO NEWS MAGAZINE: БЪЛГАРИЯ ПУСКА В ЕКСПЛОАТАЦИЯ НОВИ СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДАННИ, ЗА ДА ЗАСИЛИ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ СИ ЗА МОНИТОРИНГ И ПРОВЕРКА

КАРИЕРА

- 14 НАД 400 СТУДЕНТИ ОТ РАЗЛИЧНИ СПЕЦИАЛНОСТИ ПОСЕТИХА КАРИЕРНИЯ ЩАНД НА АГЕНЦИЯ „МИТНИЦИ“ ВЪВ ВАРНА И СОФИЯ
- 15 СТУДЕНТИ ОТ СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ СЕ ПОТОПИХА В РЕАЛНА РАБОТНА СРЕДА НА МИТНИЧЕСКИ ПУНКТ КАЛОТИНА И НА ЛЕТИЩЕ СОФИЯ

ОТЛИЧИЯ

- 16 „МИТНИЦИ, АНГАЖИРАНИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ, СИГУРНОСТ И ПРОСПЕРИТЕТ“ Е СЛОГАНЪТ НА СМО ЗА 2025 Г.
- 17 ДИМИТРИНА БОЯДЖИЕВА СТАНА „МИТНИЧАР НА ГОДИНАТА“ И ПОЛУЧИ ЗВАНИЕТО „ДОСТОЕН БЪЛГАРИН“

КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

- 20 СПАСЕНИ СЪКРОВИЩА НАМЕРИХА НОВ ДОМ В МУЗЕЯ И ХУДОЖЕСТВЕНАТА ГАЛЕРИЯ НА ХАСКОВО

ИСТОРИЯ

- 22 КРАТКА ИСТОРИЯ НА АКЦИЗИТЕ
- 26 ГРАНИЧЕН ВАЛ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ВИЗАНТИЯ МОЖЕ ДА СЕ ВИДИ И ДНЕС ОТ КОСМОСА

Издава: Агенция „Митници“, Списание „Митническа хроника“, година IV (XXXIII), ISSN 2815-3200

Адрес: 1202 София, ул. „Г. С. Раковски“ 47, тел.: (02) 9859 4210, pr@customs.bg

Директор на Агенция „Митници“: Георги Димов

Снимки: Агенция „Митници“, Интернет, Unsplash, Pexels

Главен редактор: Вяра Генова

Отговорен редактор на броя: Катя Куцарова

По броя работиха: Сашка Виденова, Катя Куцарова, Диана Маркова, Вяра Проданова, Румина Димитрова

Предпечат: Илиян Германов

Списание се издава онлайн и се разпространява безплатно чрез www.customs.bg

Броят е приключен редакционно на 27.05.2025 г.

Уважаеми колеги и читатели,

В първия брой на сп. „Митническа хроника“ фокусираме вниманието си около три ключови теми – стратегическото планиране на глобално и секторно ниво, технологичното развитие и човешкия капитал.

Наред с това отправяме интересен исторически поглед към вечните теми за повишаването на акцизите и за границите. В единия случай с лека усмивка можем да отбележим, че дебатът не се е променил съществено, а в другия случай установяваме, че дори когато границите вече ги няма, изграденото остава.

Броят отваряме с най-голямата новина, която все още не е засенчена и чийто отзвук продължава – пълноправното членство на България в Шенгенското пространство. Акцент поставяме и върху два интересни случая на задържани наркотици.

Надяваме се и този брой да ви припомни важните събития, за които вече знаете, да ви информира за това, което сте пропуснали и да ви даде интересни професионални перспективи за историята и бъдещето.

Приятно четене!

Екип на МХ

НА 1 ЯНУАРИ ПОСРЕЦНАХМЕ ПЪЛНОПРАВНОТО ЧЛЕНСТВО В ШЕНГЕН

Последното събитие на 2024 и първото събитие на 2025 г. беше приемането на България в Шенгенското пространство и по суша. Отпадането на границите на юг и на север беше отразено широко в медиите, а много митнически служители прекараха празничната нощ в реорганизация на работата си. На 1 януари бариерата на ГКПП Кулата беше вдигната символично, а тогавашният служебен министър-председател Димитър Главчев посети вече работещата площадка за контрол при село Дамяница.

Новият технологичен ред, по който ще се извършват проверките в 30-километровата зона около вътрешните граници на страната, предвижда селекция чрез анализирането на голям брой фактори и големи бази данни на Агенция „Митници“, НАП, ГД „Гранична полиция“ и др. институции. Точният механизъм на

работа на този технологичен ред е засекретен, коментира пред журналисти директорът на Агенция „Митници“ Георги Димов на 1 януари 2025 г., по време на специализирани компенсаторни проверки на превозните средства, организирани в района на границата с Гърция в близост до граничен пункт Кулата.

И докато на северната граница с Румъния митническите служители все още събират такса Дунав мост при Русе, то на границата с Гърция всички съоръжения са затворени. И на двете граници контролните действия са изнесени навътре в страната чрез роуд стоп.

Пълноправното членство в Шенгенското пространство и по суша идва след като в края на март 2024 г. отпаднаха проверките по въздух и вода.

356 КГ МАРИХУАНА ЗАДЪРЖАХА МИТНИЧЕСКИ СЛУЖИТЕЛИ В ПРАТКА ОТ САЩ

На 10.01.2025 г. служителите на отдел „Митническо разузнаване и разследване“ на ТД Митница София извършват проверка в склад на спедиторска фирма в София. Проверява се предварително селектирана въз основа на анализ на риска колетна пратка, обявена като „автомобилни аксесоари“ от САЩ.

Митническите служители установяват, че пратката представлява кашони с фабрично вакуумирани и запечатани полиетиленови пликове, поръсени с кафе с цел заблуждаване на митническите кучета. Пликовете съдържат зелена тревиста маса със специфичен мирис, която реагира положително на марихуана. Нетното тегло на тревистата маса е 356 кг.

92 КГ ХАШИШ ЗАДЪРЖАХА В РАЙОНА НА ДУНАВ МОСТ 2

Това е най-голямото количество за последните 12 години, задържано на българските граници.

Около 23:15 ч. на 10.04.2025 г. митническите инспектори спират за проверка в района на Дунав мост - Видин превозно средство с турска регистрация и шофьор с турско гражданство. Товарната композиция – влекач с полуремарке, превозва концентрат за газирана напитка от Ирландия за Турция.

При извършения контрол в кабината на водача били открити два сака и туристическа раница, съдържащи 94 пакета със зеленикаво-кафява смолиста маса. При направен тест веществото реагирало на хашиш. Общото тегло на наркотика е 91,675 килограма, чиято стойност, определена по тарифите за нуждите на съдебното производство, възлиза на 1 200 000 лева.

Извършената проверка е част от компенсиращите мерки на Агенция „Митници“ във връзка с отпадането на граничния контрол по вътрешните граници на Европейския съюз след приемането на Република България като пълноправен член на Шенгенското пространство.

Малки слънчеви лазарки създадоха празнична атмосфера в Митница Бургас с песни, танци и наричания за здраве и благополучие. Група-та прекрасни и талантили деца от бургаската детска градина „Златното ключе“ поздравиха митническите служители по повод пролетните празници Лазаровден, Цветница и Великден.

Интелигентни, ефективни и иновативни митници в защита на обществото, външните граници и икономическия просперитет на Република България и Европейския съюз

АГЕНЦИЯ „МИТНИЦИ“ С НОВА СТРАТЕГИЯ ЗА ПЕРИОДА 2025-2028 Г.

В началото на 2025 г. Агенция „Митници“ прие новата си стратегия, която обхваща периодът 2025-2028 г. и се фокусира върху четири основни стратегически цели и мерките за прилагане то им. Обновените Мисия и Визия на Агенцията продължават линията от предишната стратегия в осигуряване на благоприятна среда за заинтересованите страни, както и осигуряване на сигурността на външните граници, като в същото време акцентират на иновациите, както и на човешкия капитал като основа на развитието на администрацията през следващите четири години. Като част от стратегията е визуализиран и новият слогън – „Интелигентни, ефективни и иновативни митници“.

МИСИЯ

Мисията на българската митническа администрация е да защитава обществото, околната среда и икономиката на страната и Европейския съюз, чрез ефективно улесняване на законната търговия и интелигентен, основан на анализа на риска надзор и контрол върху веригите на доставките;

Ролята на Агенцията е чрез активни действия да осигури благоприятна среда за работа на заинтересованите страни чрез устойчиво развитие и иновации, като в същото време да гарантира еднаквото прилагане на правилата както по външните граници, така и на територията на Европейския съюз;

Това свое предназначение българската митническа администрация изпълнява в условията на динамични промени на световните пазари, предизвикани от сложна геополитическа обстановка и различни търговски политики, оказващи влияние върху международната търговия.

ВИЗИЯ

Издигане на по-високо ниво на ролята и мястото на Агенция „Митници“ в национален план и в рамките на Европейския съюз, в контекста на текущия

процес на реформа на Митническия съюз, както и във връзка с предстоящата модернизация на Световната митническа организация. Развитие на ефективна и модернизирана цифрова митническа администрация, функционираща по интегриран начин с митническите органи на ЕС за резултатно противодействие на измамите и нарушенията;

Ясна и разпознаваема политика в областта на приложимото законодателство, основана на принципите на последователност и приемственост за защита на държавния и обществен интерес;

Използването на необходимия инструментариум и ресурси за извършване на правилна оценка, базирана на анализ на риска, улеснява бизнеса и допринася за спиране на действията, които представляват реални рискове за гражданите и икономиките на Република България и Европейския съюз.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

Стратегическа цел 1: Гарантиране на растежа и конкурентоспособността на националната и европейската икономика

Предвидени мерки за постигане на целта:

- 1.1. Създаване на благоприятни условия за развитие и улесняване на законната търговия;
- 1.2. Осигуряване на интегритета на веригата на доставки в международното движение на стоки;
- 1.3. Осигуряване на по-висока степен на дигитализация на митническата администрация;
- 1.4. Оптимизиране на работните процеси;
- 1.5. Подобряване на административното обслужване и развитие на механизмите за сътрудничество с бизнеса и гражданите;
- 1.6. Надграждане на международно митническо сътрудничество.

Стратегическа цел 2: Защита на гражданите и финансовите интереси на Европейския съюз и неговите държави членки

Предвидени мерки за постигане на целта:

2.1. Защита на границите на ЕС; 2.2. Подобряване сигурността на нацията и гражданите на ЕС; 2.3. Осигуряване на баланс между контролната дейност и улесняване на законната търговия; 2.4. Осигуряване събираемостта на административните от митническите органи приходи; 2.5. Превенция и противодействие срещу митническите, валутните и акцизните нарушения и престъпления;	2.6. Развитие на инфраструктурата и осигуряване на модерно и надеждно оборудване за митнически контрол; 2.7. Въвеждане на иновативни инструменти и методи за анализ на риска; 2.8. Създаване на координиран подход към електронната търговия; 2.9. Надграждане на сътрудничеството с митнически администрации, други органи и партньори.

Стратегическа цел 3:

Развитие на човешкия капитал за поддържане на устойчива, професионална и надеждна администрация

Предвидени мерки за постигане на целта:

- 3.1. Създаване на условия за привличане, развитие и задържане на качествени и мотивирани човешки ресурси;
- 3.2. Създаване на устойчив механизъм за управление на обучението и ефективно използване на наличните учебни ресурси в процеса на обучение в съответствие с Рамката на ЕС за компетентностите за митническата професия;
- 3.3. Насърчаване и подкрепа на служителите за поддържане високо ниво на интегритет и прилагане на утвърдените принципи и ценности в дейността на администрацията;
- 3.4. Развитие на приемствеността, обмяната на опит и споделяне на добри практики в организацията, на национално и международно ниво.

Стратегията на Агенция „Митници“ е публикувана на официалната интернет страница в раздела **„За нас“ – „Мисия“**

Стратегическа цел 4: Управление на промените и защита от заплахи за функциониране и постигане целите на организацията

Предвидени мерки за постигане на целта:

4.1. Развитие и прилагане на системи за управление на качеството, управление на промените и стратегическо планиране;	4.2. Идентифициране и оценка на рисковете; 4.3. Поддържане на устойчива система за управление и противодействие на рисковете.

ПРИЕ СЕ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОИО

В [Стратежията за развитие на програмата за Одобрени икономически оператори](#), утвърдена от директора на Агенция „Митници“, са разписани визията и целите на Агенцията при развитието на Програмата на ЕК за одобрени икономически оператори.

Визията на Агенция „Митници“ за развитие на Програмата на ЕК за одобрени икономически оператори (ОИО) е да превърне страната ни в лидер по прилагане на стандартите за сигурна и ефективна международна търговия, чрез стимулиране на доверието и сътрудничеството между бизнеса и контролните органи.

Осигуряването на синхрон на дейността на администрацията и предприятията, чрез опростени и модернизирани митнически процеду-

ри, въз основа на интелигентно управление на риска, дигитализация, въвеждане на мерки за ефикасен контрол и ефективно използване на ресурсите е ключов елемент за намаляване на административната тежест над бизнеса, като същевременно се осигурява засилен надзор над веригата за доставки и защита на финансовите интереси на ЕС.

Гарантирането на сигурност, бързина и прозрачност в международната търговия, чрез използване на оптимален инструментариум и ресурси за извършване на правилна оценка, базирана на анализ на риска, улеснява законната търговия и допринася за спиране на действията, които представляват реални рискове за ЕС, неговите граждани и икономиката му.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 1:

Изграждане на дългосрочни партньорства с участниците в международната верига за доставки

Предвидени мерки за постигане на целта:

- 1.1. При оформянето на търговски пратки, митническата администрация си взаимодейства с одобрени икономически оператори/митнически брокери;
- 1.2. Подобряване на сътрудничеството с икономическите оператори и повишаване на удовлетвореността на бизнеса;
- 1.3. Адекватно и точно планиране на приходите в различните времеви периоди, конкретна информация за бъдещите проекти на икономическите оператори, инвестиционните намерения и реалните текущи проблеми.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 3:

Предоставяне на предсказуеми и реални ползи, чрез намаляване на административните бариери

Предвидени мерки за постигане на целта:

- 3.1. Напълно автоматизирана обработка на митнически декларации, подавани от ОИО;
- 3.2. Определяне нивото на риска на участниците в международната верига за доставки;
- 3.3. Осигуряване адекватен контрол, включително индивидуални оценки на дейността ОИО и методология за селекции, въз основа на рисков модели.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 2:

Осигуряване на благоприятна среда за икономически растеж

Предвидени мерки за постигане на целта:

- 2.1. Осигуряване на благоприятни условия за развитие на електронната търговия в страната;
- 2.2. Цифровизация и автоматизация на процесите за предаване на данни към митническите информационни системи;
- 2.3. Баланс между засилената контролната дейност и осигуряването на благоприятни условия за износ на европейски стоки.

Стратежията за развитие на програмата за Одобрени икономически оператори можете да намерите на интернет страницата на Агенция „Митници“ в секция [„За нас“](#) – [„Стратегии, програми, проекти“](#) – [„Стратегии“](#)

МС ПРИЕ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНО ГРАНИЧНО УПРАВЛЕНИЕ

В края на м. март Министерски съвет прие Национална стратегия за интегрирано гранично управление в Република България за периода 2024-2027 година. За първи път този национален стратегически документ, който традиционно се концентрира върху дейността на „Гранична полиция“, отразява и задълженията на Агенция „Митници“ по отношение на външните граници.

Визията на стратегията предполага по-добро интегрирано гранично управление за гарантиране на сигурни и безопасни външни граници на обединена Европа. Интегрираното гранично управление е един от основните елементи за гарантиране на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, и като такова то следва да се разработва и прилага на европейско и национално ниво. Единното и хармонизирано прилагане на правилата и стандартите за граничен контрол е от съществено значение за ефективното управление на външните граници на ЕС, преодоляване на свързаните с миграцията предизвикателства и допринасяне за сигурността на ЕС.

КАКВО ПРЕДВИЖДА СТРАТЕГИЯТА

Настоящата стратегия се основава на целите, определени в многогодишната стратегическа политика за европейско интегрирано управление на границите: Улесняване на законното преминаване на границите; Ефективно предотвратяване на незаконното преминаване на външните граници; Повишаване на ефективността на връщането; Разкриване и предотвратяване на тежки престъпления с трансгранично измерение; Засилено сътрудничество с трети държави и гарантиране на бързо регистриране и предоставяне на грижи на лица, нуждаещи се от международна закрила или кандидатстват за такава. В основата на сигурността на държавната граница е координираното и синергично прилагане на дейностите от различните държавни компетентни институции, се посочва още в Стратегията.

В контекста на новата геополитическа реалност всички аспекти от управлението на границите са повлияни от влошаващата се политическа, икономическа и социална среда в страните на произход на миграция в Близкия и Средния изток, както и Северна Африка.

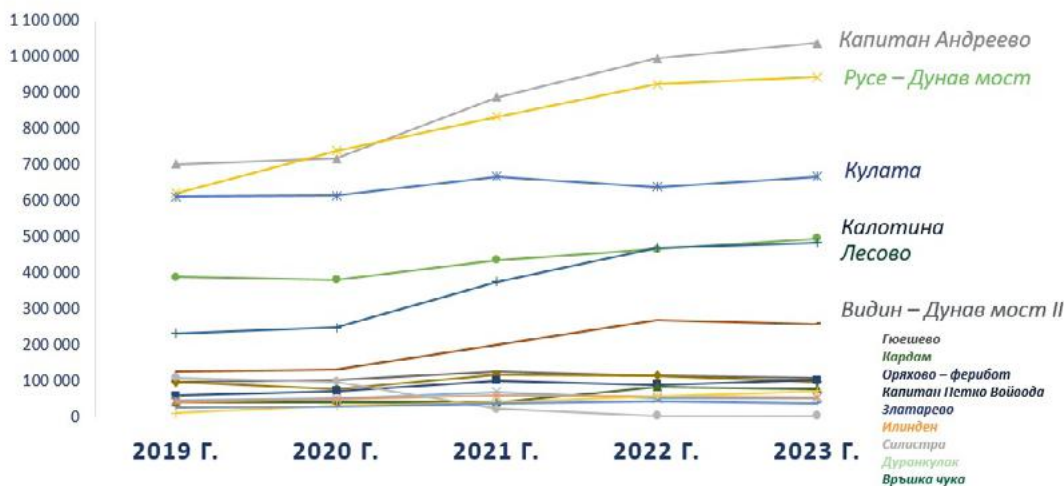
Престъпните мрежи, които имат за цел да печелят от незаконни дейности, винаги ще имат интерес към външните граници. Тероризмът ще се стреми да предизвика хаос във или извън европейското пространство, като радикализира обществата в подкрепа на своите цели. Търсещите финансова изгода ще продължат например да внасят контрабандни стоки, наркотици и боеприпаси, както и да извършват трафик на хора в европейското пространство. Методите ще станат по-сложни, укрепил се под покритието на законни стопански структури, улеснени от чиновническите престъпления и киберпрестъпността, растежа на международната търговия и слабостите в сигурността на световните вериги на доставки и техните логистични системи.

МИТНИЦИТЕ В КОНТЕКСТА НА ИНТЕГРИРАНОТО ГРАНИЧНО УПРАВЛЕНИЕ

Митническите администрации на държавите членки на ЕС играят съществена роля при управлението на границите, като им е възложен контрол по наложени на забрани за износ, включително по отношение на изделия с двойна употреба и военни стоки, контрол при ограниченията при внос, подпомагането на хуманитарната помощ, чрез митнически облекчения и „зелени коридори“ за движение и др. Съществуващата инфраструктура, изградена на българските ГКПП, е с капацитет 2.5 млн. тежкотоварни средства, изправена пред предизвикателството да обслужва почти двойно надхвърлящ капацитета и трафик. Само през 2023 г. през 15-те най-натоварени ГКПП в страната са преминали 4.5 млн. товарни автомобили. Средният ръст на преминаващите товарни автомобили през 15-те най-натоварени ГКПП за последните 5 години е 67% или средно 13.4% годишно. Най-голям сухоземен товаропоток преминава през МП Капитан Андреево. За последните пет години, през 2023 г. спрямо 2019 г. броят преминали тежкотоварни пътни превозни средства се е увеличил с 47.9% или с 336 114 броя камиони повече годишно.

Увеличеният трафик предполага и нарастване на натиска от опити за контрабанда по външните граници. Статистиката показва, че 60.64% от задържанятия на наркотици от страна на митническите органи на държавите членки на ЕС на външни сухопътни граници за периода

Рът на тежкотоварен трафик за периода 2019 – 2023 г.

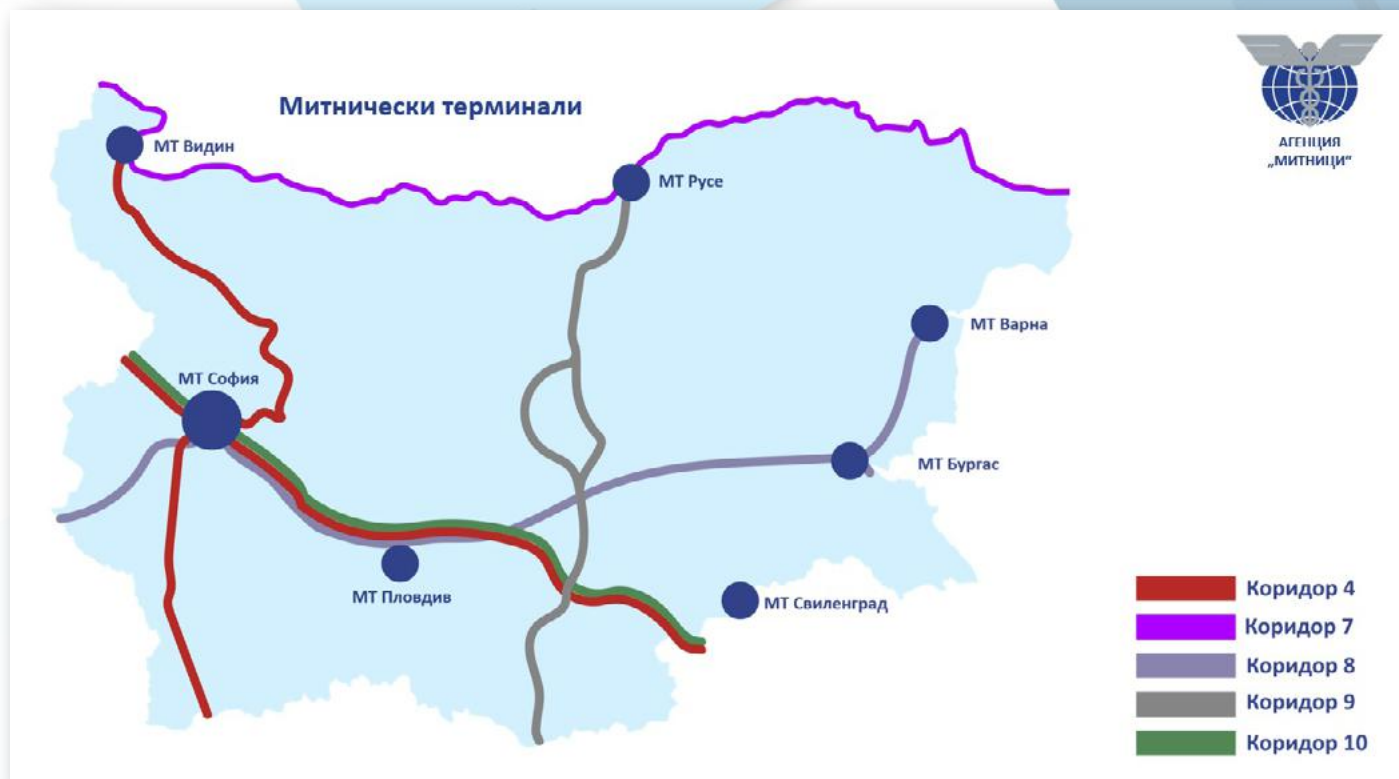
2018 г. – 2023 г. са на четири български митнически пункта, обслужващи трансевропейските транспортни коридори - Капитан Андреево, Калотина, Лесово и Гюешево. В обобщение на горното се налага извода, че трафикът и опашките за преминаване през ГКПП ще продължат да се увеличават. Налага се незабавно стартиране на реализирането на мерки със средносрочно и дългосрочно действие за интегрирано управление на трафика и премахване на опашките на ГКПП. Сигурността при движението на стоки през външните граници се нуждае от мерки, които следва да допринесат за възможностите за откриване на незаконни дейности както на външните гранични контролно-пропускателни пунктове, така и по веригата на доставки. Граничният контрол на ЕС е изправен пред нарастващ обем на търговията и трафика на стоки, както и с редица задачи, които трябва да се изпълняват освен сигурността. Заплахите и опасностите, които може да се наложи да бъдат открити в потока от стоки, са много разнообразни и често се нуждаят от различни сензори и технологии, за да бъдат открити (от химически, биологични, ядрени, радиологични и експлозивни материали до наркотици, огнестрелни оръжия, пари, отпадъци, обект на трафик на екземпляри от дивата флора и фауна, културни ценности и др.). Основната мисия на митническите администрации на ЕС, като част от осъществяването на граничния контрол, е защита на сигурността и безопасността на външните граници на Съюза, защита от нелоялна и незаконна търговия, гарантиране на сигурността и безопасността, опазване на здравето на хората и животните, защита на растенията, културни

те ценности, околната среда и потребителите, чрез въвеждане на иновации, интелигентни системи, сътрудничество и доверие. Контролът се нуждае от иновации, за да дадат възможност за откриване и гарантиране на сигурността, без същевременно да се нарушават или ненужно да се възпрепятстват търговските потоци. Способностите включват мерки за: откриване на заплахи; автоматизиран контрол и откриване; подкрепа за вземане на решения; преносимост на решенията за контрол и технологии за проследяване на трансграничната незаконна търговия. Изграждането на капацитет за реакция при кризи и способността на органите, осъществяващи граничен контрол, да реагират на извънредни ситуации при пандемии или геополитически конфликти чрез адаптиране на контролните методи е стратегическа цел в управлението на риска.

ПОВИШАВАНЕ НА ПРОПУСКАТЕЛНАТА СПОСОБНОСТ

Ще бъде повишена пропускателната способност на външни за ЕС сухопътни ГКПП, чрез модернизация, оптимизация и разширяване на сухопътните ГКПП, развита довеждаща до тях пътна инфраструктура, изградени нови пътища и модернизиран съществуващи такива, разположени съоръжения, за целите на граничните служби, осигуряващи автоматизация на дейността (радиоактивни портални монитори, рамки за дезинфекция и стационарни портални рентгенови системи). За целите на безопасността и интегрираното управление на границите ще бъде постигнат 100% рентгенов контрол на входящите товарни превозни средства. За осигуряване на

децентрализиран метод за оптимизация за управление на трафика, увеличаване на пропускателната способност на ГКПП и създаване на оптимални условия за контрол, облекчаване на законния бизнес и осигуряване на процедурите по митническа обработка, ще бъдат изградени шест нови митнически терминала, разположени на основните трансевропейски транспортни коридори (София, Пловдив, Русе, Свиленград, Варна и Бургас). Новите терминали ще осигурят условия за съвместни контролни действия на всички отговорни институции (НАП, МВР, ДАИ, БАБХ и други). Бързата обработка на транспортни средства на ГКПП, контрола, основан на анализ на риска, автоматизирания процес на митническо оформяне, управлението на виртуални зелени коридори на ГКПП, проследяването превозите в реално време и премахването на опашките, ще се осъществи чрез развитие на Програмата

на ЕК за одобрените икономически оператори (ОИО). Ще бъде изградена необходимата дигитална среда чрез развитие на информационните системи, в изпълнение на Пътната карта за изграждане на информационни системи и ИТ инфраструктура на Агенция „Митници“ за улесняване на законната търговия (2023 – 2032 г.). Дигитализираното управление на трафика ще елиминира дългите физически опашки, ще разпредели пиковия трафик във времето и ще осигури виртуални зелени коридори за доверени партньори (ОИО), както и резервирани времеви слотове за преминаване на ГКПП. Общуването между контролните служби за граничен контрол (АМ, ГДГП, БАБХ), осъществяващи интегрирано гранично управление, ще се извършва изцяло в безхартиена среда, посредством съвременни технологии за обработка и обмен на данни – G2G/B2G – Big Data, AI и ML.

Стратегическа цел 1: Увеличаване пропускателната способност на ГКПП на външни граници на страната.

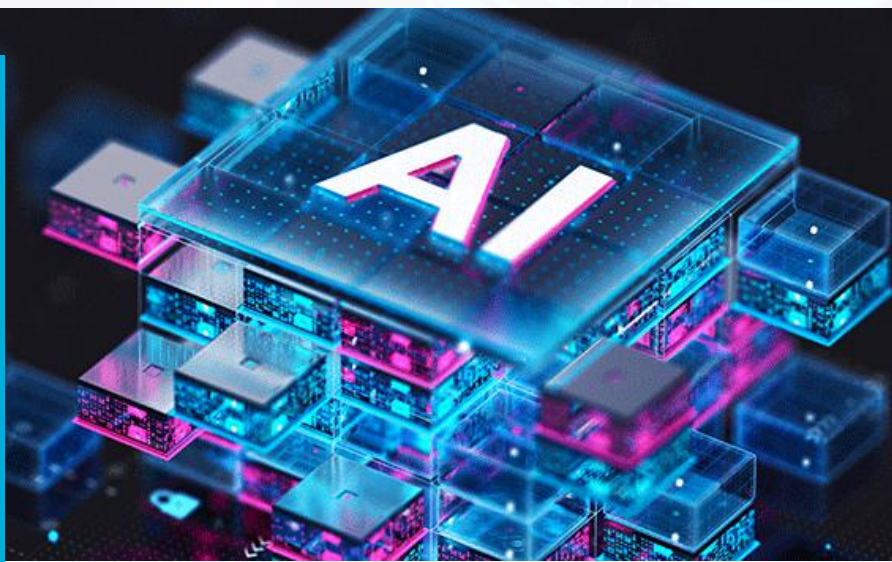
Индикатор за изпълнение	Базова стойност	Целева стойност
Брой на автоматизирани работните места на ГКПП за извършване на гранични проверки.	492	516
Брой на трасетата на преминаващ трафик за леки и тежкотоварни автомобили на ГКПП на външни граници на ЕС.	104	135
Брой отдалечени терминали за митнически контрол	0	6
Брой нови и надградени информационни системи на ГКПП и Data центрове за улесняване на законната търговия.	2	4

Изданието на Световната митническа организация WCO News Magazine публикува в своя брой 1 /2025 г. на 6 март 2025 г. статия, посветена на плановете за развитие на информационните системи на Агенция „Митници“. Автор на статията е Кольо Колев, директор на дирекция „Информационни системи и аналитична дейност“.

БЪЛГАРИЯ ПУСКА В ЕКСПЛОАТАЦИЯ НОВИ СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДАННИ, ЗА ДА ЗАСИЛИ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ СИ ЗА МОНИТОРИНГ И ПРОВЕРКА

България е стратегически разположена на един от най-натоварените търговски маршрути между Европа и Азия, а нейните сухопътни контролно-пропускателни пунктове, разположени по югоизточната ѝ граница с Турция, са едни от най-натоварените в ЕС. Незаконната търговия в тези точки на влизане в страната има много форми, включително контрабандата на наркотици, оръжия, фалшиви и опасни стоки, както и мигранти. За да подобрят капацитета си за слеене движението на пратки и проверка на товари, Българските митници инвестират сериозно в различни системи за управление на информацията, както и в машинно обучение, за да автоматизират анализа на огромното количество данни, които събират и съхраняват. Тези системи са описани в тази статия.

БЪЛГАРСКАТА ИНТЕГРИРАНА РЕНТГЕНОВА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

България е решила, че всички товари, преминаващи през границата, трябва да бъдат подложени на рентгенов контрол. Имайки това предвид, Българските митници стартират изграждането на Българската интегрирана рентгенова информационна система (БИРИС). Всички данни, генерирани от рентгеново оборудване, ще се съхраняват централно и ще бъдат анализирани от анализатори на изображения, базирани в Центъра за управление на риска. Като начало, в системата ще бъде интегрирано само ново оборудване за неинтрузивна инспекция, като по-старите скенери ще бъдат свързани постепенно на по-късен етап. Администрацията също работи

с външна компания за разработване на инструменти за автоматично разпознаване на заплахи, използващи машинно обучение, което да подпомага анализаторите. Проектът е насочен към стоки, представляващи най-големите заплахи, а именно оръжие, наркотици, цигари, хора и пари в брой.

БИРИС ще бъде интегрирана с другите информационни системи, управлявани от администрацията, както и с устройства за обективен контрол, като везни, видеокамери, заснемащи регистрационните номера на превозните средства, и камери за видеонаблюдение.

ЦЕНТРАЛИЗИРАНА СИСТЕМА ЗА ВИДЕОНАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Видеокамерите са инсталирани на всички гранични пунктове, отдалечени митнически бюра и митнически складове. Всички данни, генерирани от тези устройства, се съхраняват в център за видеоданни и се управляват чрез Централизирана система за видеонаблюдение и контрол. Анализът на данните се извършва автоматично с помощта на алгоритми за машинно обучение. Системата е ключов компонент на „Единната интегрирана информационна система за контрол на транспортните средства в реално време“, която идентифицира отклонения в маршрутите, декларирани от икономическите оператори и автоматично изпраща сигнали, при наличие на отклонения.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТРАФИКА (СУТ)

Системата за управление на трафика (СУТ) ще интегрира данни от Централизираната сис-

тема за видеонаблюдение и контрол, както и данни, генерирани от системите за управление на пътния трафик. Въз основа на анализа, извършен от системата за управление на риска, СУТ ще генерира списък с необходимите проверки, които трябва да се извършат на дадена пратка, и ще го изпраща на служителите по проверка.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАШКИТЕ (СУО)

Митниците на България разработват също и система за управление на опашките за товарни превозни средства, напускащи страната. СУО ще даде възможност на транспортните компании да резервират времеви слот(интервал) за преминаване на границата. Очаква се чрез системата да се премахнат пиковите часове и дългите опашки от камиони, чакащи да преминат през граничните контролно-пропускателни пунктове.

ИНТЕГРИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ГРАНИЦИТЕ

Друга система се разработва за намаляване на времето на изчакване чрез пренасочване на превозни средства и подобряване на координацията между граничните служби по време на контрола. В проекта участват Митниците, Гранична полиция и Агенцията за безопасност на храните в България, и се очаква чрез неговата реализация значително да се подобри междуведомственото сътрудничество и координацията на място.

Оригиналната публикация можете да видите в [WCO News Magazine, брой 1 /2025 г.](#)

НАД 400 СТУДЕНТИ ОТ РАЗЛИЧНИ СПЕЦИАЛНОСТИ ПОСЕТИХА КАРИЕРНИЯ ЩАНД НА АГЕНЦИЯ „МИТНИЦИ“ ВЪВ ВАРНА И СОФИЯ

„Може ли да започнем работа в Агенция „Митници“, ако висшето ни образование е в съвсем друга сфера?“. „Как да се подготвим и какви са възможностите за кариерно развитие след това?“. Отговорите на тези, но и редица други въпроси, свързани с митническата служба, поискаха да разберат над 400-те студенти, които преминаха през щанда на Агенцията по време на тринадесетото издание на форум „Кариери“. Събитието се организира от Икономическия университет – Варна в периода 24-27 март 2025 г.

Най-голям интерес сред студентите предизвикаха стажантските програми, които институцията предлага, разказа старшият експерт в дирекция „Управление на човешките ресурси“ Олег Златанов.

За много от младите бе важно да научат в кои звена ще бъдат разпределени, как-

ва е ролята на служителите в тях и как придобитите знания ще им помогнат в бъдещата им професионална реализация. Особено привлекателни за студентите се оказаха и възможностите за участие в съвместни мисии с други институции от страната и чужбина, обученията, както и социалните придобивки, които митническата служба предоставя. По време на форума бяха раздадени и над 800 брошури, които да помогнат на учащите в кариерното им ориентиране.

Над 100 студенти посетиха щанда на агенцията и в Юридическия факултет в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Кариерният форум се проведе на 9 април 2025 г., където Петьо Милчовски, старши експерт, и Цветелина Догазанова, главен експерт, от дирекция „Управление на човешките ресурси“ запознаха младите с възможностите за професионално развитие в Агенцията.

Агенция „Митници“ остава ангажирана с привличането на млади и квалифицирани кадри, които да допринесат за ефективната работа на институцията. Участието във форума е част от дългосрочната ѝ стратегия за популяризиране на възможностите за работа и за насърчаване на младите специалисти да изберат кариера в държавния сектор.

СТУДЕНТИ ОТ СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ СЕ ПОТОПИХА В РЕАЛНА РАБОТНА СРЕДА НА МИТНИЧЕСКИ ПУНКТ КАЛОТИНА И НА ЛЕТИЩЕ СОФИЯ

На 25 април 2025 г. студенти от Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, гр. Свищов участваха в практическо обучение в областта на митническия контрол, което бе проведено със съдействието на Агенция „Митници“ на Митнически пункт Калотина и в района на Летище „Васил Левски“ – София. В обучението се включиха общо 15 студенти от магистърска специалност „Валутен, митнически и данъчен контрол“ (ВМДК) и от 3-ти и 4-ти курс на специалност „Стопански и финансов контрол“ (СФК). Студентите бяха придружени от доц. д-р Момчил Антов, преподавател в катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“ към Академията и зам. председател на Националната организация на митническите агенти (НОМА).

На МП Калотина, началникът на пункта разясни и показа на студентите всеки отделен етап от контролните действия на вход и на изход от страната на лек автомобилен и тежък товарен трафик, като отговори и на редица възникнали въпроси. Бяха демонстрирани различни контролни техники, включително използването на рентгенова система за откриване на недекларирани стоки в товарните помещения или в специално пригодени за целта тайници на превозните средства. Студентите имаха възможността да проследят митническото оформяне на товари, напускащи страната (износ), като се запознаха с използваните за целта митнически информационни системи и всички документи, придружаващи стоките.

В края на обучението в района на пункта експерти от дирекция „Управление на човешките ресурси“ към ЦМУ на Агенция „Митници“ пред-

ставиха пред студентите възможностите за стаж и кариерно развитие в структурите на Агенцията, като мотивираха у тях още по-силен интерес за професионално развитие в тази сфера.

Практическото обучение продължи в района на Летище „Васил Левски“ – София, където домакин бе Авиейшън Сървисиз България, наземен оператор за обработка на товари на летището. Студентите имаха възможността да проследят целия процес по обработка на пристигащ самолет от трета за ЕС страна, въвеждане на пратките във временен митнически склад и възможностите за тяхната последваща митническа обработка с цел допускане на митническата територия на Съюза. Представена им бе организацията на функциониращите при наземния оператор временен, митнически и данъчен (акцизен) складове, както и циркулацията на стоки в, от и между тях. Представителят на домакина обърна внимание и върху необходимостта на практиката от млади, подготвени и мотивирани кадри с познания и компетенции в областта на митническия контрол, които да осъществяват ефективна комуникация и взаимодействие с митническите органи.

След приключване на обучението и срещите с представителите на практиката студентите споделиха, че посещението е обогатило познанията им относно реалните изисквания на работната среда, в която им предстои да се интегрират след завършване на тяхното образование. Като един от резултатите от мероприятиято може да се посочи повишения интерес на студентите към професиите на митнически инспектор и на митнически представител.

„МИТНИЦИ, АНГАЖИРАНИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ, СИГУРНОСТ И ПРОСПЕРИТЕТ“ Е СЛОГАНЪТ НА СМО ЗА 2025 Г.

„Митници, ангажирани за ефективност, сигурност и просперитет“ – това е мотото на 2025 г., избрано от Световната митническа организация. По традиция слоганът беше обявен в навечерието на 26 януари – Международният ден на митниците.

„С мотото на 2025 г. предизвикваме митническата общност да демонстрира, че всичко, което правим, както индивидуално, така и колективно, има глобално значение“ – посочва генералният секретар на Световната митническа организация Йън Сондърс в обръщението си към членовете на организацията. СМО представлява понастоящем 186 митнически администрации, които заедно обработват приблизително 98% от световната търговия. България е член на Световната митническа организация от 1 август 1973 г.

Йън Сондърс добавя в официалното издание на Световната митническа организация – WCO News Magazine, че ефективността се задвижва от модернизацията на митническите процедури и развитието на цифрови услуги, насърчаването на управлявани от данни операции и аналитични инструменти, използването на устройства за инспекция и наблюдение и сътрудничество и ангажираност с публични и частни субекти. В

сферата на сигурността дейностите на митниците варират от укрепване на целостта на веригата за доставки до предотвратяване на движението на незаконни стоки, борба с прането на пари и повишаване на готовността за кризи. Крайната цел на просперитета зависи от способността да гарантираме справедливо събиране на приходи, да насърчаваме иновациите и предприемачеството, да подкрепяме устойчивото икономическо развитие и да създаваме среда, която отчита разнообразните нужди на гражданите. [Повече за визията на СМО вижте във видеото на организацията.](#)

По традиция Международният ден на митниците бе повод да се отбележи ключовата роля на митническите служители за националните икономики, за глобалната търговия и сигурност на гражданите. Но той е и ден на равностойност.

За българската митническа администрация изминалата 2024 година беше екстремна – из-

пълнена с критични моменти и с големи успехи, посочи на тържествената церемония по повод на празника директорът на Агенция „Митници“ Георги Димов. Той отчете, че усилията на екипа на Агенция „Митници“ през втората половина от годината са се проявили като значителен ръст на приходите. Касовите постъпления от акцизи, ДДС при внос, мита и глоби, събрани от Агенция „Митници“ през 2024 г., са в размер на 13,8 млрд. лева, което е 10.4% повече от 2023 г. Продължава посоката на внедряване на високи технологии в митническата дейност.

„След пълната дигитализация на основните митнически процеси, която приключи през 2023 г., и превръщането на облачните технологии в стандарт, Агенция „Митници“ обърна поглед към най-новите технологии – блокчейн; анализ на големи бази данни; изкуствен интелект; машинно обучение; интернет на нещата, с което българските митници се наредиха в първите редици на технологичния авангард сред 186-те държави-членки на Световната митническа организация“, посочи Георги Димов. Той допълни: „Бяхме част от историческия момент на приемането на Република България в Шенгенското пространство по въздух, море и суша. Бързо адаптирахме процедурите си и демонстрирахме работещи механизми на контрол. Осъзнахме своите ключови обществени роли – като ефективна приход-

на агенция – стълб на държавния бюджет, като стожер на сигурността на външните граници на Европейския съюз, като източник на просперитет за гражданите и бизнеса.“

Агенция „Митници“ отбеляза Международния ден на митниците с тържествена церемония и награждаване на митнически служители, показали високи професионални резултати през изтеклата година. Кой митнически служители получиха награди на специалната церемония вижте на [интернет страницата на Агенция „Митници“](#) и [във видеото](#).

За смелост и доблест при спасяването на човешки живот:

ДИМИТРИНА БОЯДЖИЕВА СТАНА „МИТНИЧАР НА ГОДИНАТА“ И ПОЛУЧИ ЗВАНИЕТО „ДОСТОЕН БЪЛГАРИН“

Държавен инспектор Димитрина Бояджиева получи златен почетен знак на Агенция „Митници“ и плакет „Митничар на годината“ на тържествена церемония в края на януари по повод Международния ден на митниците. Отличието ѝ бе връчено от директора на Агенция „Митници“ Георги Димов и изпълнителния директор на Национална агенция за приходите Румен Спецов.

Димитрина Бояджиева получава златен почетен знак на АМ и плакет „Митничар на годината“

Бояджиева беше отличена и с наградата „Достойните българи“ на 22-то издание на Националната кампания на вестник „24 часа“. Специалната значка „достоеен българин“ и грамота бяха връчени на 07.04.2025 г. на официална церемония в НДК, където бяха отличени достойни личности от цялата страна, спасявали човешки животи, помагали на хора в беда или защитавали справедливи каузи. От името на служителите и на директора на Агенция „Митници“ по време на церемонията беше изказана благодарност към организаторите, че са забелязали и отразили тази човешка реакция, защото най-важното за всеки човек е добротата и помощта към другия.

Държавен инспектор Бояджиева беше отличена с приза на вестник „24 часа“ от Националната кампания „Достойните българи“

„Не се чувствам герой. Извършеното от мен е нормална човешка реакция, мисля, че всеки би постъпил така“ - заявява Бояджиева и подчертава ролята на останалите митнически служители от смяната, които са се включили в гасенето на възникналия пожар в шофьорската кабина на товарен автомобил. За активната им и бърза реакция в гасенето на пожара Ивайло Чолаков, Димитър Лилянков и Димо Николов от сектор „Борба с наркотрафика“ на МП Капитан Андреево бяха удостоени с наградата „Митнически екип на годината“.

На снимката от дясно на ляво: Георги Димов – директор на Агенция „Митници“ и митническите служители, удостоени с наградата „Митнически екип на годината“: Ивайло Чолаков, Димитър Лилянков, Димо Николов до Румен Спецов – изпълнителен директор на НАП.

Пламъци, клаксони на камиони, викове в студената зимна нощ на 15.01.2025 г. Мястото е Митнически пункт Капитан Андреево. Лумва огън в шофьорската кабина на турски товарен автомобил. Превозното средство пътува от Западна Европа през България за Турция, без товар, а водачът е турски гражданин.

Пламналият пожар в шофьорската кабина на товарен автомобил

Държавен инспектор Димитрина Бояджиева е на работа на пункта нощна смяна. Излиза да види какво се случва. „Първо усетих миризмата на дим, а след това видях пламъци, които са обхванали шофьорската кабина на камион. Най-силно гореше страната, където се намира мястото на шофьора“ - разказа Бояджиева. Секунди по-късно тя е до горящия камион. В този момент от кабината успява да излезе шофьорът, който е целия в сажди, бос, само по клин и тениска, едва се държи на краката си и се свлича на земята. Първото, което прави Димитрина Бояджиева е

да провери дали мъжът не е глътнал езика си, за щастие се оказва, че не е. Сред останалите шофьори наоколо била настъпила суматоха. Митническата служителка вика един от тях и с негова помощ успяват да преместят пострадалия на безопасно място встрани, но пострадалият започва да трепери със силни конвулсии на цялото тяло. „Беше страшно. Явно мъжът беше изпаднал в шок. Помислих си, че е заради разликата в температурите. От горящата кабина се беше оказал на открито при минусови температури. По-късно се информирах, че може да е реакция на тялото от вдишания дим. Свалих якето си и му го облякох. Това беше единственото, което можех да направя за човека. Други шофьори донесоха постелка, върху която преместихме треперещия човек. Мислех си, че няма да оцелее. Няколко минути по-късно конвулсиите започнаха да преминават и успяхме да го качим на топло в кабината на камион наблизко, където остана до пристигането на линейката от Свиленград“, разказва Димитрина Бояджиева. Докато тя се грижи за пострадалия, колегите ѝ създават перфектна организация, за да не се разпространи пожара. Част от митническите служители са се заели да гасят горящата кабина, а другите започнали да организират преместването на околните камиони.

Съществувал е голям риск огънят да се разпространи. Камионите изчакват реда си за преместване на електронната везна за измерване на осовото натоварване и са паркирани

на метър и половина един от друг. Наложило се един бус, близо до горящия камион, буквално да бъде изтикан, защото не е открит шофьора му. Пожарът е локализиран до пристигането на пожарната и не са допуснати други материални щети и пострадали.

Това не е първия път, в който Димитрина Бояджиева спасява живот на работното място. Преди време български шофьор получава епилептичен припадък на пункта и тя отново му оказва помощ, въпреки че не е специално обучена за това. "Готови сме да помогнем на всеки и винаги сме проявявали човечина, но никога не сме правили компромис с работата си. Да, нарушителят ще получи чаша вода, ако му прилошее, но ще трябва и да си понесе отговорността" – категорична е митническата служителка.

Димитрина работи в системата на митниците вече 30 години. Завършила е Защита на националната сигурност, а след това и магистратура Митническо разузнаване и разследване. Има и професионална квалификация Международни икономически отношения и митническа политика. Преминала е през всички нива и в момента е държавен инспектор в Териториална дирекция Митница Бургас на Митнически пункт Капитан Андреево. След толкова години в системата Димитрина Бояджиева продължава да харесва работата си и дори не си е помисляла да я смени, въпреки че има моменти, в които напрежението е огромно – 12 часовата смяна е 12 часа максимално натоварване. Единствено животните са тези, благодарение на които успява да преодолее стреса. Обича животните, има 5 кучета. Три от тях са в дома ѝ в Свиленград, а две в къщата на брат ѝ. Шегува се, че познава всички кучета в града, а когато намерят изгубено четириногло и ѝ го покажат, тя със сигурност може да каже кой е собственика му. Кучетата са осиновени,

кастрирани са и са освободени от такса, но тя я плаща, защото счита, че така Община Свиленград ще бъде подпомогната, за да бъде построен приют за бездомни животни.

СПАСЕНИ СЪКРОВИЩА НАМЕРИХА НОВ ДОМ В МУЗЕЯ И ХУДОЖЕСТВЕНАТА ГАЛЕРИЯ НА ХАСКОВО

Спасени от контрабанден трафик движими паметници на културата, дарени от Агенция „Митници“ на Регионалния исторически музей и Художествената галерия в Хасково, бяха официално представени в средата на март.

Културно-историческите ценности - рисувана Божигробска Йерусалимия, две икони, малък иконостас, 111 антични и средновековни монети и 3 картини, са отнети в полза на държавата след приключили наказателни производства. Със заповед на директора на Агенция „Митници“ те са предоставени безвъзмездно на Министерство на културата, съгласно чл.239, ал.5 от Закона на митниците. Министерството на културата ги предоставя от своя страна на Регионалния исторически музей и Художествената галерия в Хасково за съхранение и опазване.

Кметът на община Хасково Станислав Дечев благодари за коректната работа и доброто взаимодействие между всички институции. „Радвам се, че именно нашите музей и галерия са избрани, за да бъдат дарени тези движими паметници на културата. Това е и стъпка за развитие на туризма, защото ще привлече туристи и ценители“, подчерта той.

Директорът на музея Пенко Добрев изрази благодарност към Агенция „Митници“ за дарението и отбеляза, че Йерусалимията е уникална и рядко срещана в България, а това, че музея в Хасково има вече две, е голямо богатство. Йерусалимиите са платна, на които са изрисувани старозаветни сцени, винаги Исус Христос е в дясно, а от ляво - Света Богородица. На това платно е изписано името на поръчителя - поклонник- хаджи Петър и годината, през която се е осъществило поклонническото му пътуване до животворния Божи гроб - 1889-та, поясни Добрев. Йерусалимията е произведение на изкуството. Платното е рисувано с маслени бои, използван е и златен варак. Добре е съхранявана, но все пак се налага реставрация и след това ще бъде експонирана в залата, където е представена историята на България XV - XIX век, увери директорът на музея.

КАК СА ЗАДЪРЖАНИ ЦЕННОСТИТЕ

Божигробската Йерусалимия е открита при митническа проверка през 2002 година в товарен автомобил, пътуващ от България за Гърция през ГКПП „Капитан Петко войвода“. Шофьорът - български гражданин, е укрil рисуваното платно в шофьорската кабина. Според експертната оценка експонатът е на повече от 150 години и е безценна творба от национално значение.

Трите картини са открити при митнически проверки през 2002 година. Картините са били укрити в шофьорската кабина на товарен автомобил, управляван от турски шофьор, пътуващ от Унгария през България за Турция. Открити са при митническа проверка на МП Капитан Андреево през 2002-ра година. Според личните обяснения на водача той не знаел, че това са картини. При товаренето на стоката в Унгария получил пакет от съдружник във фирмата. Той му казал, че това са три снимки, които да предаде на собственика фирмата в Турция.

Другите движими паметници на културата са антични и средновековни монети. По-голяма част от монетите са установени при митническа проверка през 2015 година на лек автомобил с българска регистрация, влизащ в страната от Турция. При извършените контролни действия в купето на автомобила митническите служители откриват в пепелника 97 старинни монети, укрити под български стотинки. Сред тях са сребърна монета, римски денар на император Каракала, бронзова монета, римски антониан на император Аврелиан, бронзова монета на македонския владетел Филип II.

Според експертизата една от картините „Циганка“ е рисувана с маслени бои от английски художник, живял и творил в края на 19 век и началото на 20 век. Картината е с оригиналната рамка. Според директора на Художествената галерия в Хасково Татяна Форева, която е извършила и експертизата, картина на точно този художник наскоро е продадена в международната аукцион-

на къща „Сотбис“. Другата картина, която ще обогати фонда на галерията, представлява фигурална композиция „Пазар“, също рисувана в края на 19 и началото на 20 век от художник, живял и творил в Западна Европа. Рамката е оригинална, златиста с кафяви орнаменти. Рисувана е върху дърво и творбата е под стъкло. Третата картина „Морски пейзаж“ е на неизвестен художник.

Икона с размери 110/70 см – композиция от Свети Георги в средата и дванадесет сцени, по-схематични изображения, около централната фигура, е сред ценностите, дарени на музея. Под централната композиция на светеца има надпис на арабски език, който експертите са разчели на български, който гласи : „Подарък от семейство Алма Холон Юнан Ко за църквата Ма Уолис в Бир Сефи“. Една от иконите и иконостаса са били декларирани като стари вещи от пътник в лек автомобил, пътуващ за Гърция.

Бюджет 2025 г. предвижда ускорено повишаване не акцизите на тютюневите изделия и алкохола. На фона на множеството спорове какво точно трябва да съдържа бюджета и откъде да дойдат драстично увеличените приходи, една от безспорните мерки беше увеличаването на акцизите. Това ни дава повод да публикуваме с някои съкращения статия на Григор Николов, публикувана в сайта на вестник „24 часа“, която с доза хумор и много исторически подробности проследява историята на акцизното облагане от царско време насам.

КРАТКА ИСТОРИЯ НА АКЦИЗИТЕ

Твърде често цитираният днес основоположник на политическата икономия Адам Смит е казал още в края на XVIII в., че всеки пражосник е враг на обществото, а всеки пестелив човек – негов благодетел. И в потвърждение ратува за въвеждане на акцизи, които нарича „данък грях“. Той най-вече се отнася до спиртните питиета.

В България налагането на акцизи върху алкохола става доста по-късно. (...) Още Учредителното събрание обаче се заема да сложи ред и определя данъци за производството на вино, ракия и тютюн. Както и днес, така и тогава, българинът не обича да ги плаща. Неписано правило обаче и до днес е, че трябва ли да се повишат постъпленията в държавния бюджет, то се увеличава акцизът на спиртни-

те напитки и тютюна. И тъй вече близо век и половина.

Понеже постъпленията в държавната хазна намаляват, през 1883 г. се налага да се приеме Закон за надзора и събиране на даждията (данъците). Предлага го първият министър-председател Тодор Бурмов, тогава управляващ финансовото министерство.

В него четем, че се назначават

ПЪРВИТЕ ФИНАНСОВИ ЧИНОВНИЦИ В БЪЛГАРИЯ, НАРЕЧЕНИ НАГЛЕДНИЦИ

Те не може да са по-млади от 25 години, трябва да имат най-малко средно образование и да са работили най-малко три години в друга общинска финансова служба. Те „надзират за правилното разхвърляне на даждията между данкоплатците и за тяхното постъпване в ковчежничеството“.

В закона има Питейна част. Слага се началото на плащането на „данък грях“. Надзорниците трябвало да съблюдават снабдени ли са всички питеепродавници с патенти, което особено важи за лицата, които продават „инострани“ питиета.

Санкции се предвиждат за ония, „които търгуват питиета извън помещенията, които са регистрирали, а фабрикатите на пивото, спирта и на другите спиртни питиета са длъжни да допускат по всяко време във фабриките си нагледника“. За тютюна се узаконява, че акцизът трябва да се плаща своевременно, кметовете да пращат точни сведения на окръжния управител за засеяните площи и

ДА СЕ СЛЕДИ ИЗСУШЕНИТЕ ТЮТЮНИ ДА НЕ СЕ УКРИВАТ

А „правенето на ракия от местни и ино-

Тодор
Бурмов

странни спиртове и от каквато материя би било по какъвто и начин да се облага с право (акциз) за фабриката 10% от стойността на пититето“. През 1890 г. акцизът върху тютюна е променен със заплащането на бандероли. Предвидено е откриване на тютюневи фабрики в София, Пловдив, Русе, Варна и Бургас да става само след закупуване на бандероли за 35 000 лева, в другите окръжни градове по 25 000 лева, а в останалите населени места – 15 000. За правото за преработка на тютюн всяка фабрика плаща съответна категорията, в която е разделена – 500, 300 и 200 златни лева в началото на всяка година. Ако собственикът на фабриката не е закупил изискуемите се бандероли, то тя се затваря.

За княз Фердинанд обаче законите за акциза и производството на вина съвсем не важат.

През 1897 г. избухва скандал от незаконно използване и производство на вина около резиденция “Евксиноград”. Князът е продал за срок от 4 години правото за това на Морис Рат. Само дето се оказва, че лозята са държавни, а не негови. Въпросът е отнесен до Народното събрание, но не е решен.

През 1913 г. става известно, че и финансовите инспектори не си вършат добре работата, стига недоглеждането им да е заради парична сума. Те отиват на проверка в спиртната фабрика “Бдин” във Видин, уж правят обстойна проверка на производството и складовете със спирт, но “пропускат” да отчетат реалните количества и градусите в тях и държавата е ощетена с 33 343 лв. Пак става скандал, но този път сумата е прибрана в хазната.

След двете Балкански войни пак излиза на дневен ред попълването на държавния бюджет и увеличаване на акциза върху спиртните питиета и тютюна. За алкохола се предвижда да се плаща акциз от 15 стотинки за всеки градус. Андрей Ляпчев прави сметки от трибуната и понеже митото за внос е много високо, предлага то да се намали за сметка на акциза. Аргументира се, че така ще се защитят и интересите на консуматорите, но и в хазната ще постъпят около 500 000 лв. повече.

Андрей
Ляпчев

СТАВА АТАНАС БУРОВ И ГО РЕПЛИКИРА,

че намаляване на митото, но увеличаване на акциза ще доведе до ръст на контрабандата, а пък ще се увеличи скритото от данъци домашно и тайно производство на ракия и други спиртни питиета по дворове и къщи.

В крайна сметка е прието увеличение на акциза на българските спиртни питиета с 15 ст. на литър, на бирата с 14, а на чуждите питиета като ром, коняк, абсент, ликьори, сливовица, която идва от Сърбия, мастика и др. с 40 градуса спирт да нарасне с 60 лева на всеки 100 литра. За пръв път в акциза попадат и захарни изделия, внесени от чужбина, като бонбони, шоколад, халва, рахат локум и др., които се облагат както вносните питиета. В тази категория са включени пак “премиерно” петролът и т. нар. тогава осветителни масла с увеличение от 10 лв. на 100 литра.

Със стотинка на литър е увеличен и акцизът на газираната вода и лимонадата.

Следващото голямо увеличение на акциза върху спиртните напитки е през 1924 г. Типично българският парадокс обаче е, че

КОЛКОТО ПОВЕЧЕ СЕ УВЕЛИЧАВАТ ДАНЪЦИТЕ, ТОЛКОВА ПО-МНОГО СТАВА КОНСУМАЦИЯТА НА СПИРТНИ НАПИТКИ

В страната ни през годините от началото на миналия век, та до днес непрекъснато нараства и тяхното производство. Ето каква е статистиката още за 1931 г.: "Търсенето на вина и ракии у нас се увеличава. Цените са с тенденция към повишение както в Южна, така и в Северна България. В някои райони на Южна България добрите вина са почти на изчерпване. Цените са 12-15 лв. Чирпан – 9-12, Бургас – 8-9, Карнобат – 8-10, Русе – 9-10, Плевен и Горна Оряховица – 8-9, Сухиндол – 8-8,5, Видинско – 8 лв.

Джиброва ракия. При повишено търсене цената се движи по 75-80 ст. градуса. Сливово ракия – 1-1,10 лв. градуса."

В годините до 1939-а все повече се увеличава производството и на вино от лозаро-винарските кооперации. През 1933 г.

НА ВСЯКА ОТ ТЯХ СЕ ПАДАТ СРЕДНО 2066 ЛИТРА И 812 ЛИТРА ДЖИБРИ

На дребните винопроизводители са отредени през 1933 г. средно по 1,4 бъчви и произведени 416 литра вино. Все повече нараства броят и на лозаро-винарските кооперации.

Едни от най-известните производители на алкохол в България стават братята Димитър и Иван

Младенови. Започват с вина и за да увеличават производството, изкупуват лозя около Виноградец, Ветрен и Карабунар, а след това и в Ново село, Видинско. Наемат избите в Левски и Павликени и лозя в Мелнишко. Правят и овощна градина от 50 декара със сливи край село Сопот. През 30-те години създават и Съюза на пиитепродавците. Те са и първите производители на уиски и джин в България, който наричат "Джамайка", и 52-градусовия коняк „Медицинал“. След 9 септември 1944 г. са разследвани като незаконно забогатели, но хитро се измъкват, като дават 2 млн. тогавашни лева за строителството на Партийния дом, започнало през 1948 г. Иван обаче не може да прежали национализацията на фабриките им и остава на работа в софийския „Винпром“ като... началник на товарачите.

Социализмът нямаше проблеми с акциза върху тютюна и спиртните напитки, обяви тяхното производство за държавен монопол на цени, които се определяха, а и променяха съобразно конюнктурата отгоре. Създаде и държавните обединения „Винпром“, от което по-късно отдели „Българско пиво“, и „Тютюнева промишленост“. Те пък бяха едни от първите, които бяха разформировани през 1990 г.

През 1994 г. акцизът "данък на греха" върху спиртните напитки и тютюна, а и други стоки бе върнат. Оттогава и до днес е постоянно увеличаваща се величина съобразно политико-икономическата конюнктура.

Автор: Григор Николов – 24chasa.bg.

ЗАПРЕТЕНО Е НА КРЪЧМАРИТЕ ДА ПРОДАВАТ РАКИЯ ПО-СЛАБА ОТ 17 ГРАДУСА

(Из правилника за акциза от 1883 г.)

2. Лозарите да се освободят от постоянния контрол от страна на правителството, вместо правото за фабрикация 10%, плащат акциз по 1 лев на годината на всеки дюлюм (1000 кв. м) върху лозята им.

3. В съществуващите спиртни заводи в княжеството фабрикацията на спирта се надзирава от околните управители или финансовите чиновници чрез особени контролери, които държат книга за количеството и качеството на произведения спирт, която се пази в склада на спиртния завод.

8. За спиртовете, вината, ракиите, бирите и

другите спиртни питиета, които идат от Турция, Сърбия, Румъния и Източна Румелия, притежателите им плащат надлежния акциз веднага при внасянето им на митницата за цялото количество.

16. При изнасяне вън от границите на княжеството местните вина, грозде, ракия и спиртове се освобождават от всякакви митни налози, а спиртовете и ракиите се освобождават още и от правото за фабрикация (акциз).

18. Запретено е на кръчмарите да продават ракия, по-слаба от 17 градуса по алкохолометъра на Вагнера. Нарушителите на това правило се наказват с глоба от 20 до 100 лева.

ФЕРДИНАНД ПРОДАВА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ВИНО ОТ ДЪРЖАВНИ ЛОЗЯ И ВЛАГА ПАРИТЕ В СОБСТВЕНА СМЕТКА

През юни 1897 г. Морис Рат, собственик на "Червен рак" в София, сключва договор за производство на вино за 600 000 лв. и внася парите на Индентантството за цивилната листа, която обгрижва княжеския двор. То пък от своя страна ги прехвърля в личната сметка на княз Фердинанд. Сделката се разчува и депутатът социалдемократ Никола Габровски сезира Народното събрание за незаконната сделка и ощетяване на държавата. Той се позовава на чл. 51 от Търновската конституция, според която държавните имоти не могат да се ползват от княза, нито от неговите роднини. Настоява министърът на финансите Теодор Теодоров да нареди парите да се върнат в хазната и обяснява, че княжеският договор за наем е невалиден, защото такъв за държавни имоти може да сключва само Министерството на финансите, и то чрез търг. Той разказва и предисторията на тия лозя, които са подарени на княз Александър I Български – Батенберг, но след абдикацията му били откупени от държавата за 2,5 млн. лв. заедно с другите му имоти, и следователно Фердинанд не може да се разпорежда с тях. И за да е съвсем убедителен, пита: Мислимо ли е, че князът и неговото Интендантство може да се занимава с търговия?

Отговаря му министър Теодоров, който казва, че никак не следвало от това, че лозята са държавни, да бъдат отдадени на търг. Лозята, макар и държавни, били дадени за ползване на Негово Величество, защото те

представлявали „неразделна част от Евксиноградския дворец“. И се аргументира, че и дворецът, и паркът към него са държавни имоти. После пита защо Никола Габровски не настоява и за тях да се плаща наем и в тях да се настанят и други хора, ами се е вторачил в едни лозя от 350 декара и виното от тях.

После сам си отговаря, че дворецът може да се ползва само от държавния глава и от никой друг.

Габровски не е доволен от отговора, наставя глъчка и шум и заседанието е закрито. Княз Фердинанд получава парите на личната си сметка, а Морис Рат така и не плаща акциз върху тях.

Откриване на лозаро-винарската кооперация „Гъмза“ в Сухиндол през 1909 г.

Празнично хоро на кооператорите от лозарска кооперация "Гъмза" по случай празника Трифон Зарезан в Сухиндол

Б. д.

Ф. 55К, оп. 1, а. е. 133, л. 1

Държавен архив - Велико Търново

Като паралел между бъдещето без граници в Шенгенското пространство и миналото публикуваме исторически материал за археологическите находки на границата между България и Византия.

ГРАНИЧЕН ВАЛ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ВИЗАНТИЯ МОЖЕ ДА СЕ ВИДИ И ДНЕС ОТ КОСМОСА

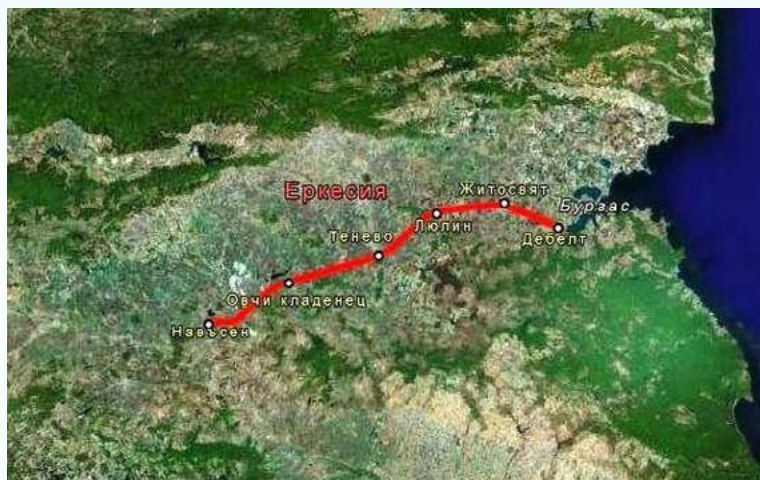
Исторически граничен вал между България и Византия може да се види и днес на спътникови снимки на Земята от Космоса. Счита се, че по този вал са били разположени първите ГКПП между България и Византия, представляващи подвижни дървени мостове, които са се спускали при преминаване на хора и стоки.

Валът Еркесия е най-голямото и най-известно защитено землено укрепление на юг от река Дунав на територията на България през VIII – X век. Част е от системата укрепени валове, изградени във всички гранични и буферни зони на българската държава в онази епоха.

Валът е добре известен на повечето хронисти през средните векове, защото е бил действителна охраняема граница на България с Източната Римска империя (Византия). Освен военно-отбранително съоръжение той е изпълнявал функции и на митническа граница, през която се осъществявали търговските връзки с Византия чак до XIV век.

Еркесия е известен още като „големият окоп“ или „големият прокоп“. Той е представлявал гранично укрепително съоръжение с издигнат земен вал с ров по оста от село Дебелт (област Бургас) в посока запад-югозапад до река Марица. Дължината му е общо 164 км. Съоръжението е маркирало държавната граница между България и Византия, установена с подписването на мирния договор между хан Омуртаг и император Лъв V Арменец през 815 г. Граничният вал в продължение на близо 100 години е бил южна граница между България и Византия. По време на османското владичество получава името Еркесия, означаващо земен прорез.

Южната ни граница винаги е била допирна точка със света на Ориента и азиатския свят. Всъщност този уникален „голям прокоп“ е останал като историческо наследство от канонизирания за светец хан Тервел, известен като „Спасителят на Европа“ от арабите. След 705 г., според договорните отношения между хан Тервел и император Юстиниан II, на България

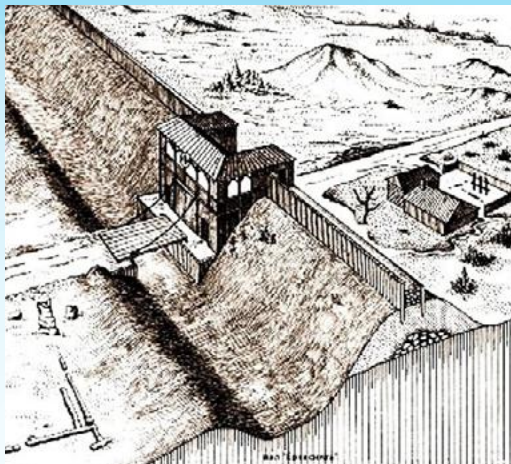

По тази линия е минавал граничният вал Еркесия

е отстъпена областта Загория. В 716 г. южната граница на тази територия е потвърдена с първия официален договор между Византия и България през управлението на император Теодосий III. Тогава започва и изграждането на граничното съоръжение.

Старобългарските землени валове са уникално съчетание на ров (изкоп) с вал (насип), чиято обща ширина варира от 10 до 40 метра в зависимост от стратегическото си предназначение. Проходите през вала са на местата, където преминават главните пътища, някои от които използвани хилядолетия. Там са били изградени дървени порти и кули с помещения за наблюдение и охрана. Над изкопа се спускал подвижен дървен мост за преминаване, който стои прилепен към портата вечер и в случаите на нападения. Тези проходи според историци са първите контролно-пропускателни и митнически пунктове на българската държава. Еркесия е едно от най-грандиозните древни отбранителни съоръжения в Европа на границата с Изтока – по-дълго дори от знаменития Адрианов вал в Северна Англия, посочва в свое проучване инж. Красимир Андреев от Международен търговски и културен център ГЕОПАН.

Резерватът „Деултум – Дебелт“, в който са открити останки от сградата на първата митница между България и Византия, привлича много археолози и туристи

Така са изглеждали първите ГКПП по вала-укрепително съоръжение между България и Византия

ЕРКЕСИЯ И ПЪРВАТА МИТНИЦА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ВИЗАНТИЯ

На територията на древно селище в най-източната част на вала Еркесия са открити от археолози печати и останки на сградата, която се приема за първата митница между България и Византия. Днес там е разположено село Дебелт, което се намира на 20 километра от Бургас. Някога е било оживено търговско пристанище и голяма римска колония с името Деултум. На тази територия са запазени следи от много цивилизации: траки, гърци, римляни, византийци. През 812 г. хан Крум превзема Деултум след ожесточена обсада и заселва там прабългари. След поредица археологически проучвания в района историците приемат, че от 816 г. край село Дебелт е имало митница, в която императорите на Византия плащали ежегодния данък на българските владетели.

Останките от митницата в Дебелт са проучени от археолога Стефан Дамянов през 80-те години на XX век. Те са открити на десния бряг на р. Средецка, на 3 км източно от ранновизантийската и средновековна крепост. Сградата на митницата е представлявала Г-образна триделна постройка с прилежащ към нея обширен двор. В тази зона са намерени 14 византийски оловни печата от първата половина на IX в., с които е била скрепявана кореспонденцията на византийски сановници, три оловни ядра и две медни византийски монети на император Теофил (829-842).

Районът днес е Национален археологически резерват „Деултум – Дебелт“. В него могат да се видят и останки от храмове, антични терми и гробници. Археологическият резерват е носител на почетния знак на Европейския съюз – „Знак за европейско наследство“, а проучвания там продължават.

НА БРЕГА НА ДУНАВ Е НАЙ-СТАРАТА МИТНИЦА ОТ РИМСКО ВРЕМЕ У НАС

Най-старата открита митница от римско време в България се намира на територията на община Белене в античната римска крепост „Димум“. Тя е разположена на брега на река Дунав, в северната част на града. Крепостта съществува от първи до седми век. Смята се, че името Димум идва от името на тракийските племена, които са населявали тези земи – димензи. Тя е един от големите градски крайдунавски центрове и е последната, най-северна митническа станция.

Димум е една от най-продължително съществувалите военни крепости в района на Долен Дунав през римската епоха и късната античност. Община Белене е извършила реставрация и възстановка на част от крепостната стена и западната и южната кула във вида им от IV век. Още през периода на настаняване на римляните в източната част на Балканите по времето на император Октавиан Август, Димум е гарнизон и митница между контролирания от тях регион и земите на траките. В Димум от началото на I в. сл. Хр. до края на IV век е стационарирала конна войска част, която е изградила крепостта.

В резултат на проучванията на античния кастил са установени три основни периода на обитаване, които са:

1. Ранно-римски период – от първа половина на I в. сл. Хр. до времето на управление на император Хадриан (117 – 138);
2. Късно-римски период – от времето на управление на император Аврелиан (270 – 275) до 378 г.;
3. Късно-античен период – поправки от V – VI в. сл. Хр.

Сондажно проучване на терена започва през 1989 г., когато е проучена част от укрепителната система на кастела и е разкрит запазен участък от около 60 метра и южната кула на западната крепостна порта – порта претория. По време на разкопките през последните години са открити предмети, между които бронзова статуетка на богинята Деметра (Изида), бронзова коланна тока, обеца, апликации, стъклени гривни, предмети на домашния бит, монети. Разкрити са основни сектори от вътрешността на крепостта – Щаба на войсковата част (Принципията), както и източната порта на кастела. Антична митница „Димум“ е обявена за паметник с национално значение, посочва на официалната си интернет страница Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС).

Снимката е от Сдружение „Български туристически съюз“

МИТНИЧЕСКА

Брой 1/2025 г.

хроника